

EL
BAGUL
DE
LES
EMOCIONS

Concebuda inicialment per a nivells d'infantil i primària, la maleta didàctica actualment incorpora també material per a secundària, batxillerat i especialistes. El material vol incidir en el paper fonamental del mestre a la hora de la detecció i prevenció, i no pas entrar en el terreny de la psicologia clínica o del treball dels EAPs de derivació i intervenció.

LLISTAT DE TÍTOLS PER BLOCS DE CONTINGUTS

(seguint el procés d'apropament als alumnes i de introducció dels continguts de educació afectivo-sexual i prevenció dels ASI a l'aula)

A. EDUCACIÓ EMOCIONAL I AFECTIVA:

1. “Audició a primària: un despertar emocional i creatiu”, de Montserrat AMORÓS; treball +5 CDs [primària; les audicions es poden aprofitar per activitats de secundària]

Aquest treball és una proposta que amplia el camp de l'Educació Musical, donant-li una dimensió emocional i creativa. Parteix del fet que l'audició musical desvetlla emocions. A partir de 5 emocions bàsiques: AMOR, ALEGRIA, TRISTESA IRA i POR, s'ha fet una selecció de 30 audicions per a cada emoció. Si bé aquestes 150 audicions, ja formen un material útil en la classe de música, també hi ha una proposta d'activitats a realitzar amb aquestes audicions (o amb unes altres...) Són 60 activitats classificades en els següents apartats: - RESPIRACIÓ - RELAXACIÓ - DESBLOQUEJAR TENSIONS - DANSA I EXPRESSIÓ CORPORAL - QUÈ ENS EVOCA LA MÚSICA - RELACIONS Hi ha 10 activitats per a cada apartat. Els tres primers apartats són "habilitats corporals" necessàries per al coneixement del cos i de les emocions. Els dos apartats següents són per a connectar la música amb el cos, les emocions i la creativitat. En el darrer apartat hi ha activitats que ajuden a apropar els alumnes a "l'altre" de forma no verbal, a establir relacions a partir del contacte i de la creativitat conjunta. La finalitat de totes aquestes activitats, és aconseguir que l'alumne de Primària aprengui a conèixer millor el seu cos, pugui identificar les seves emocions i pugui expressar amb diferents llenguatges (cos, plàstica, música, paraules, imatges...) allò que la música l'hi fa sentir.

2. **Com educar les emocions? La intel·ligència emocional en la infància i l'adolescència.** FAROS Sant Joan de Dèu, 2011[cicles formatius; tutors; especialistes]

3. **Eduquem l'afecte. Reflexions per a famílies, professorat, pediatres....**HORNO GOICOECHEA, Pepa; Graó, 2004 [cicles formatius; tutors; especialistes]

B. COMPETÈNCIA SOCIAL

4. **Relacionarnos bien. Programa de competencia social para niñas y niños de 4 a 12 años**, SEGURA, M., ARCAS, M.; Narcea, 2004 [primària; tutors]

C. SOM IGUALS, SOM DIFERENTS.

5. **Cossos de tota mena**, BROWNJOHN, Emma; Beascoa, 2003

[àlbum il·lustrat desplegable, treballa amb els infants el coneixement del propi cos i el respecte a la diferència; infantil]

6. **Gent de tota mena**. DAMON, Emma, Beascoa, 1995 [àlbum il·lustrat desplegable; presenta tota classe de nens d'una manera afectuosa. Són diferents en les mides i les formes del cos i el color de la pell. Són iguals perquè cadascú és una persona especial. Les darreres pàgines són un mirall per a que els nens es mirin i una fitxa per a anotar com són. El format de les pàgines possibilita la interacció dels nens amb el llibre i canviar conceptes i situacions ; infantil, primària cicle inicial]

7. **En Roc i la Mar, quin parell !**, SIMINOVICH, Lorena, Cruïlla, 2009

[àlbum il·lustrat, treballa el respecte envers la diferència nen/nena i mostra el guany que aquesta diferència suposa a l'hora de compartir jocs i espais comuns; infantil]

8. **La Clara és gran**. RIBÓ, Raquel [autora]; ROBLES, Xavier, SÁEZ, Carolina [il·lustracions], Ed. Meteora, Barcelona, 2007, [àlbum il·lustrat; primària]

Àlbum il·lustrat que treballa la integració i la acceptació dels nens amb acondroplàsia; Explica les dificultats que en certs moments i situacions té la Clara, una nena amb problemes de creixement , per moure's i adaptar-se a les circumstàncies del l'entorn. Mostra totes les altres coses que pot fer en les mateixes condicions en què es pot trobar qualsevol altre nen o nena.

D. DESCOBERTA , DESPERTAR DELS SENTITS

9. **Pessigolles**, BARBÉ I SERRA, Alba ; CARRO IBARRA, Sara ; FORTUNY HERRERO, Núria Edicions Bellaterra, 2012 [conte, àlbum il·lustrat; fa servir el món de la fantasia per a apropar-se al moment de la descoberta del propi cos, a experiències i percepcions corporals; primària]

10. **I els nens, qui els fa, mare?** JANOSCH, Ed. Herder, 1993 [àlbum il·lustrat; nivells infantil i primària]

Llibre que vol donar suport a pares i mestres per a respondre a la pregunta dels infants "d'on venen els nens?". És la història d'amor de la rateta Tutú i el talp Novelles, l'estrella dels petons a l'escola de les rates

E. COEDUCACIÓ. EDUCACIÓ NO SEXISTA. IGUALTAT D'OPORTUNITATS

11. **La coeducació a l'educació infantil**. SÁNCHEZ I QUERALT, Mª Teresa . Llicència d' estudis retribuïda per al curs 2007-2008 [cicles formatius; tutors]

12. **El sueño imposible/ El somni imposible** (DVD, durada 8') JORGENSON, Tina; [conte original i guió]; DOUBKOVA, Dogmar; [direcció], Kratky Films de Praga/Naciones Unidas, 1988, [Infantil i primària]

Conte en dibuixos animats que escenifica els estereotips dels rol masculí i femení en la societat masclista tradicional. Es pot observar el comportament de la dona i la filla en oposició al marit i el fill en ambients tant diversos com la quotidianitat de la feina casolana, en el treball, en la remuneració, en l'oci. Un cop

acabat el dia, la dona somnia una vida on es comparteixen les tasques. El despertador la treu del seu "somni impossible?".

13. Whale Rider, (DVD, durada 97'), CARO; Niki; [director]; NARBEI, Leon; [fotografia]; GERRARD, Lisa; [música]; CASTLE HUGUES, Keisha; PARATENE, Rawiri; Houghton, Vicky; Curtis, Cliff; [intèrprets]; Manga Films, 2005, **primària i secundària**

Un petit poble maorí de la costa de Nova Zelanda s'enfronta a una gran crisi quan l'hereu del líder de la tribu, el que havia de ser el futur cap baró, mor en néixer i sobreviu la seva germana bessona, Pai. Malgrat la tristesa i la decepció que senten el seu avi i la resta d'habitants, Pai -ara una nena de dotze anys- es manté forta i convençuda que el seu poble necessita un nou líder. Amb aquest propòsit, decideix entrenar-se durament, aprenent les arts de combat i la resta de costums de la seva gent. Pai, dotada d'una valentia i un encant especial, lluitarà contra anys de fosca tradició per poder acomplir el seu destí;

F. DIVERSITAT AFECTIVA I SEXUAL

14. Homo Baby Boom, (DVD, 27') BOLUDA, Anna; [direcció], AFLG, 2009, [conscienciació social envers la diversitat de famílies existents, la igualtat de tracte als infants amb dues mares o dos pares a les escoles; nivells **primària i secundària**]

G. PREVENCIÓ

15. Fitxes didàctiques prevenció de la violència de gènere (infantil i primària) Balears *Extretes de : Materials didàctics per prevenir la violència de gènere* (Estudi 6. Gestió Socioeducativa, 2003) editat pel Institut Balear de la Dona

16. Ep!No badis! Guia pedagògica per a la prevenció de l'abús sexual i altres maltractaments infantils. Programa per a Cicle Mitjà i Cicle Superior i Guia per a pares i mares. ALONSO VAREA, J.M; FONT CABRÉ, P.; VAL LISO, A. [cicles formatius; tutors; pares]

17. Rompe el silencio. Programa comunitario de prevención del abuso sexual y otras formas de maltrato. Fichas didacticas. ACIM Barcelona, 2002. (destinatari: **edats 6-12 anys**)

18. Taller de prevención del abuso sexual a menores, Universidad de Extremadura, Facultad de Psicopedagogia, Psicopedagogia de la Personalidad, curso 2005-2006. (destinatari: **edats 8-9 anys**)

19. Programa de prevención del maltrato infantil. Universidad de Extremadura, Facultad de Psicopedagogia, Psicopedagogia de la Personalidad, curso 2005-2006. (destinatari: edats 12-14)

20. Crida ben fort. Programa de prevenció del maltractament i de l'abús sexual infantil. Ed Fineo, Associació RANA, 2011 (elaborat a partir del conte **Crida ben fort, Estela!**) Destinatari: **edats 6-11 anys**

H. APRENDRE A DIR NO!

21. Crida ben fort, Estela! (conte) OLID, Isabel, Ed Fineo, Associació RANA, 2011 [**edats 6-11 anys**]

22. **Ni una carícia a la fuerza.** MEBES, Marion, SANDROCK, Lydia [il.lustracions] Ed. Maite Canal, Bilbao, 2007[àlbum il.lustrat; explica de forma senzilla i amb tendresa la manera de prevenir el contacte físic no desitjat; **infantil** i **primària cicle inicial**]

23. **La Marta diu NO!** FRANZ, Cornelia ,Ed. Takatuka, 2009, .[**primària**]

Quan la mare plega tard de treballar, la Marta, en sortir de la guarderia, sempre va a ca l'avi Francesc, el veí que viu al pis del costat. De fet, a la Marta l'avi Francesc li cau bé, però darrerament s'arramba massa quan toquen el piano i li fa petons mullats. La Marta no sap com explicar-ho a la mare, això. Un dia es posa malalta, i per fi diu a la mare que ja no té ganes d'anar a ca l'avi Francesc. La mare no s'enfada gens, i aleshores la Marta ja no ha de tornar a casa del veí.

Un llibre per ajudar a les nenes i als nens a posar límits i a dir que no

24. **¿Que no se pasen contigo! : los abusos sexuales explicados a los niños /** ROBERT, Jocelyne ; Penín Navascués, Mª Luisa [trad.], Barcelona, Octaedro, 2006 [**primària**; **secundària** obligatoria; educadors; pares]

25. **Sentir que sí, sentir que no;** National Film Board of Canada; [producció]; Font, Pere; [guia didàctica]; Fundació Serveis de Cultura Popular, 1996

Tracta amb serenor i sentit comú el tema dels abusos sexuals contra els infants. Ensenya a discriminar entre quan sentim que sí i quan sentim que no, de proposar models de resposta a diferents situacions i d'afavorir comportaments que potenciïn la pròpia seguretat. En la primera part es posa èmfasi en la diferenciació entre el plaer i el desplaer. En la segona, se centra en les agressions sexuals i en la manera de prevenir-les. La tercera tracta de la necessitat de demanar ajuda. La guia didàctica dóna informació d'utilitat per fer front a una possible situació d'agressió sexual.

I. LA REVELACIÓ

26. **La niña silencio,** ROUMIGUIÈRE, Cécile ; Edelvives, 2012 [àlbum il.lustrat, **primària**, **secundària** obligatoria]

Viu a la guarida dels llops. Quan tothom torna somrient de l'escola, ella agafa el camí de la nit...Es podria pensar que va cap una casa com qualsevol, però va amb pas lent i pesat, massa pesat per a una nena de la seva edat...li costa caminar... El seu silenci davant les preguntes de les mestres és finalment trencat un dia en el que troba la força per explicar la seva història . Se sent recolzada i això li dona molta confiança i molt consol.

El text no entra en cap detall de la història, perquè l'accent es posa en l'actitud de la persona que escolta (s'entén que es la tutora o la psicopedagoga) , i no pas en allò que la nena explica (de fet no surt cap paraula de la nena).

J. LA RESILIÈNCIA

27. **L'aneguet lleig** (DVD) CAPDEVILA, Roser; Cromosoma, SA - TVC, Fanàtic,2009

28. **La resiliència,** GRANÉ ORTEGA, Jordi; FORÉS MIRAVALLS, Anna ; UOC, 2007 [**secundària**; batxillerat; ensenyants; tutors]

K. MANUALS PER A PROFESSIONALS

29. **Abuso sexual infantil: manual de formación para profesionales**, HORNO GOICOECHEA, Pepa; SANTOS NÁÑEZ, Ana; DEL MOLINO ALONSO, Carmen [coordinació i elaboració], Save The Children, 2001 [adreçat a tutors; psicòlegs; psicopedagogs]

L. REPRESENTACIÓ SIMBÒLICA

30. – **la família de nins sexuats** –
disseny i elaboració : *ENROSCA. Juguines artesanes* (<http://www.enrosca.com/>)

MATERIALS PER A SECUNDÀRIA , BATXILLERAT I CICLES FORMATIUS

31. Quiero ser como Beckham (DVD, durada 112'), CHADHA, Gurinder; [directora]; Nagra, Parminder; Knightley, Keira; Rhys Meyers, Jonathan; [actors]; Chadha, Gurinder; Bindra, Guljit; Mayeda Berges, Paul; [guió]; Manga Films, 2002, [secundària; batxillerat]

Jess té divuit anys i els seus pares volen que sigui una encantadora i convencional noia sikh. Però ella només vol jugar al futbol com el seu ídol, David Beckham, l'estrella del Manchester United. Per a Jess, això significa donar-li puntades a una pilota al parc amb els seus amics, fins que la descobreix Jules, una jove que la convida a unir-se a l'equip de futbol femení local. Les noies tenen la mateixa edat i comparteixen els mateixos somnis. Al mateix temps que es va consolidant la seva amistat, l'equip comença a viatjar per jugar en altres ciutats. Però els pares de Jess no entenen res, car no saben de les activitats de sa filla: aspiren a que sigui una bona estudiant de dret i aprengui a cuinar com a bona dona panjabí. No entenen per què no pot semblar-se a la seva germana major, Pinky , que està promesa amb l'home adequat. Jules, per la seva banda, somia en jugar a la potent lliga femenina de futbol dels Estats Units, en canvi la seva mare només desitja que sigui una mica més femenina. Els problemes comencen quan Jules i Jess se senten atretes pel mateix noi, l'únic en el qual no poden fixar-se, Joe, el seu entrenador.

32. Las mujeres de verdad tienen curvas (DVD, durada 83'), CARDOSO, Patrícia; [direcció]; Ferrera, América; Ontiveros, Lupe; Oliu, Ingrid; López, George; Sites, Brian; [intèrprets]; Denault, Jimt; [fotografia]; Pereira, Heitor; [música]; Cameo Media, 2004, [secundària, batxillerat]

Anna és una noia de 18 anys que té un futur brillant. Està acabant els estudis de secundària i ha conegut un noi que li agrada. És la primera de la seva família que pot plantejar-se d'anar a la Universitat però no acaba de decidir-se perquè està condicionada per l'educació tradicional rebuda en un barri senzill de l'Est de la ciutat de Los Angeles i per la lleialtat a la seva família. La seva mare, Carme, treballa en un taller de costura. Ha tingut una vida molt dura i té posada en l'Anna les seves esperances perquè la faci àvia. La mare té bones intencions, però subestima el caràcter de la seva filla i les seves ganes de canviar el món. El nucli de la història és el procés de maduració de la intel·ligent i rebel Anna. L'estiu de transició a la universitat, es veu obligada a ajudar en el taller de costura on hi treballa també la seva germana gran. Allà

aprendrà moltes coses sobre la dignitat de les dones i sobre els valors que són realment importants a la vida, molt diferents als que imposa la societat de l'èxit, simbolitzada en els delicats vestits que cusen però que mai elles es podran posar perquè els portaran dones superprimes, amb molts diners i un aspecte enlluernador.

33. Paraules emmetzinades, CARRANZA, Maite ,Edebé, 2010 , [secundària; batxillerat]

Crònica d'un dia trepidant, viscut a contrarellotge i protagonitzat per tres persones properes a la Bàrbara Molina, desapareguda misteriosament i violentament quan tenia quinze anys. Un enigma que després de quatre anys sense resoldre's, es veurà sacsejat per noves claus. De vegades, la veritat roman oculta en la foscor i només s'il·lumina quan obres una finestra. Una història de mentides, secrets, enganys i falses aparences que toca el viu dels mites inqüestionables. Un relat esfereïdor que disecciona la hipocresia de la societat catalana moderna. Una denúncia valent dels abusos sexuals infantils, les seves conseqüències devastadores i la seva invisibilitat en el nostre món benpensant.

34. Quan no te'n vas, HERNÁNDEZ, Pau Joan; Edebé , 2011, .[secundària; batxillerat]

“Em dic Lorena, tinc setze anys i fa aproximadament un més que estic morta” Tot i aquesta presentació, el relat no va de vampirs, va d'adolescents i de més d'una de les problemàtiques en què es troben. La Lorena ens explica, en primera persona, la seva inquietud per saber en què s'ha convertit i de quina manera se'n podrà sortir. En el decurs del relat, que es fa molt interessant i atractiu, veurem com la noia, amb l'ajut de les persones amb qui es pot comunicar, anirà desencadellant els records, podrà refer els últims dies de la seva vida i, amb ells, desemascarar tots els enigmes. Una narració estimulante que aborda els maltractaments de gènere en els adolescents sumant diferents gèneres amb habilitat

35. Les llàgrimes de la Caputxeta, HANIKA, Beate Teresa, Ed. Takatuka, Barcelona, 2011; [secundària]

Ell l'anomena «Caputxeta Vermella» quan la veu baixar per un carrer amb un cistell penjat al manillar de la bicicleta. Caputxeta Vermella, perquè al cistell hi porta menjar i vi per al seu avi, que fa veure que es troba sol. Caputxeta Vermella, perquè el camí per sortir del bosc és fosc i costerut. Caputxeta Vermella, perquè fa molt de temps que el llop la té dominada... Beate Teresa Hanika narra amb molta sensibilitat la història d'una noia que està passant un mal tràngol, però parla també d'una amistat tan gran com el cel i d'un primer amor tan tendre i delicat com una pluja de neu.

36. Drets sexuals i reproductius. Material didàctic adreçat a grups i entitats de DONES i a professionals que treballen amb JOVES majors de 16 anys. Barcelona:

Ajuntament de Barcelona i Generalitat de Catalunya [direcció]; Associació de Planificació Familiar de Catalunya i Balears; Moreno Beltrán, Anna; Varela Fernández, Belen; [elaboració de continguts]; 2010.

Material didàctic que vol donar continuïtat al treball realitzat , tant a nivell curricular a cada centre escolar, com a possibles tallers de sexualitat que, sovint, s'ofereixen a les escoles. Es proposa un recorregut a partir dels drets sexuals i reproductius basat en 23 activitats que, mitjançant dinàmiques i orientacions teòriques, donaran suport a l'equip educatiu. Inclou : dos guies didàctiques (una adreçada a dones, i l'altra a professionals que treballen amb joves majors de 16 anys) i una carpeta amb mostres físiques de mètodes anticonceptius i prevenció d'ITS, així com un DVD amb material audiovisual de suport

37. 1 història, 4 finals = 1 historia, 4 finales, SIDA STUDI - Documentació i prevenció, 2009, [secundària, batxillerat, formació professional]

Permet treballar la sexualitat des d'un punt de vista positiu. El curtmetratge relata la història d'una parella que es reuneix a casa d'un d'ells per veure una pel·lícula a l'ordinador amb quatre possibles finals. Aquesta proposta didàctica té com a objectius: treballar la sexualitat des d'una perspectiva positiva; detectar aspectes que puguin condicionar la gestió de risc en les relacions sexuals; promoure que es verbalitzin els aspectes que facilitin i que no facilitin les decisions que prenem sobre l'ús del condó; facilitar l'expressió de pors, desitjos i dubtes sobre sexualitat en les relacions d'amistat i de parella; i afavorir la percepció de l'elevada influència del gènere en la nostra manera de pensar i en el nostre comportament, evidenciant la seva naturalesa cultural/social.

38. Jóvenes y sexo. El estereotipo que obliga y el rito que identifica, Megías Quirós, Ignacio; Rodríguez San Julián, Elena; Méndez Gago, Susana; Pallarés Gómez, Joan , INJUVE; Fundación de Ayuda contra la Drogadicción; Obra Social de CAJAMADRID, 2005 , [batxillerat, formació professional]

Estudi sobre la funció simbòlica i identitària de la sexualitat des del punt de vista dels joves d'edats compreses entre 15 i 19 anys. Utilitza la tècnica dels grups de discussió (vuit grups de vuit persones de la Comunitat Autònoma de Madrid) i la de les entrevistes (43 entrevistes realitzades a nois i noies de Catalunya). L'anàlisi de les opinions dels joves, amb amplies cites de discussions i entrevistes, s'estructura en dos grans blocs: "Sexo (como símbolo) e identidad juvenil" i "El sexo como escenario de relaciones de poder". Hi ha un capítol final que resumeix les conclusions sobre estereotips i la seva transformació actual, la naturalesa de les passions, les claudicacions i els temors, la virginitat, el pes del grup en el que es mou l'adolescent, el sexe ocasional lligat a moments d'oci, les relacions de poder i el sentiment de culpa, la prevenció de la violència de gènere i de l'embaràs.